

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23-25
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU

Inscrie sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
particulare 12 luni 500 „
6 luni 400 „
3 luni 210 „

NUMAR DE PAȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI I Str. Brezoianu 23-25

TELEFON 3.30.10

Apare de 3 ori pe lună

PREȚUL 15 LEI

ANUL LII Nr. 11

Marți 20 APRILIE 1943

Redactor responsabil: TRAIAN CHELARIU

DRAGOSTE ȘI TRANSFIGURARE

de ERNEST BERNEA

Dumnezeu din prisosul ființei lui a făcut lumea. Dumnezeu din prisosul inimii lui iubeste creația, de la firicelele de iarbă până la om.

Dragostea este începutul lucrurilor, din dragoste se hrănește totul. Nimic nu se poate face, nimic nu poate fi, nimic nu dăruie fără dragoste: dragoste de Dumnezeu și de om, dragoste de tot ceace ne străjuie și ne întovărășește viața aceasta atât de plină și nesocotită.

Un val de aer ușor și cald acoperă sufletul, îl purifică și îl înalță spre înălțimea cerului. Prin dragoste, omul călătorește în lumea dorurilor lui turnate de la început în cupele sufletului.

Dragostea ne duce la Dumnezeu, ne descoperă omul și lucrurile, ne deschide porțile înțeleșului. Cel ce iubeste e plin, e frumos, e luminat iradiind numai pace și încredință. Sufletul lui cântă rodul nepieritor, cântecul de răscumăr al luminilor. Fața lui e albă străvezie, cu priviri în adâncimi astfel descoperite, pasul lui liniștit și stăpân.

Dragostea coboară cerul pe pământ și înalță făptura în zonele binefăcătoare ale isvoarelor vieții. Tot cuprinsul nostru crește și se preschimbă în inimă și sensul său.

Un om, un animal, un copac, o floare, un firicele de iarbă, o găsanie cât de mică, toate sunt puse întâi să le iubeste. Dragostea nu făcându-i: aci e sensul existenței lor în precima ta. Cine s'a uitat odată prin aripile unui gândăcei către soare? Tot curcubeul, tot cerul răzuit s'adună în trupul unei ființe pe care o strivim sub pasul nostru neștutur și crâd.

Dragostea face totul, descoperă și înțelege totul; prin ea omul crește în știință și omene, descoperă în afară și sportește înăuntru.

Omul adevărat iubeste și se roagă: buzele lui murmură întredeschis prisosul sufletului, cântecul interior se desprinde, rodul dragostei se coace și cade plin de suc, veeții înfrumusețate.

Să cântăm cel mai frumos și mai înălțător cântec de dragoste și umele trudei, a.e uritului se vor șterge. Să mergem până acolo unde se întâlnește omul cu Dumnezeu, până la hotarul cerului, care ne-a dăruit din stelele lui. Să trăim în precima isvorului vieții și creației neconținute.

Și pentru tine omule, frate de destin, pentru tine cel de aproape, care-ți plângi suferința și-ți cauți ispășire, dragostea adevărată vine rodnică și te învață cu certitudine adevărate. Dumnezeu nu numai că ne-a iubit, dar ne-a făcut să iubim; ne-a pus dragostea în inimă și-n noi s'om simți foși.

Săraca, chinutul, drumetul neospătat, copilul bolnav, tot omul în lipsa materială sau sufletească are nevoie de dragoste: dragostea îl apropie, îl hrănește, îl poartă pe mâini tămăduitoare. Iesus săraca, chinutul, drumetul. El om cu dureri și lipsuri, a venit să fie asemenea nouă, a venit să topăscă suferința noastră prin dragostea lui dumnezeiască.

Dragostea poartă omul în lumi nebănuite și cucerește inima lucrurilor, adică veșnicia. Pe calea dragostei ajunge omul la capătul de început al lucrurilor și prin puterea ei le află esențele.

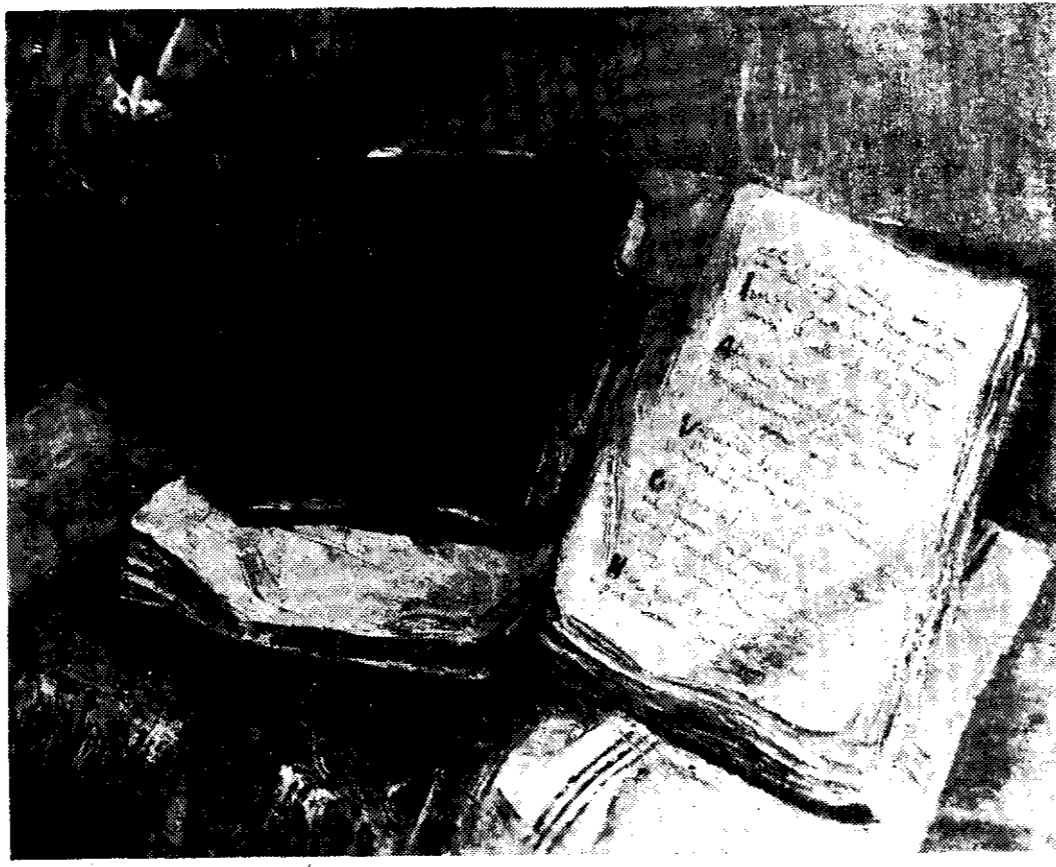
Dragostea este călele cuceririlor lumilor altfel ta: nice. Prin dragoste omul nu se oprește numai la în-și înțeleg, a și lărgi cuprinsul. Prin dragoste, o știe orice om care s'a lăsat odată în revărsarea către frumusețe și bine, se schimbă însăși natura lucrurilor; nu numai aparțința dar însuși sensul lor.

Ce vede și cât înțelege un om care nu iubeste: un om, o floare, o găză, un copac, un lucru făcut de mână omului măștru? Ce vede și cât înțelege din faptură și din natură omul rece, meschin, lipsit de focul dragostei?

Cel ce iubeste vede lumea înnoită, vede taina și farmecul adânc al lucrurilor, vede totul în adânc schimbat și în afară îmbrăcat, cu fir de lumină țesut, ca o grădina minunată, ca un vis devenit adevă.

Dragostea coboară pe Dumnezeu pe pământ, îl face prezent în fiice ființă, în fiice plantă sau lucru; nimica a dat totul, tot ce este se schimbă.

(Urmare în pag. 2-a)

MĂNDIA ULLEA

Ceaslov

Paștile și sufletul românesc

de preot MIHAIL BULACU
conferențiar universitar

Cel mai mare eveniment biblic, din viața Domnului Iisus Hristos, — Invierea din mormânt, — este cel mai mare eveniment sufletesc din viața poporului român. Este prilejul întâlnirii supreme a vibrațiilor de credință, mângăiere și de nădejdea sufletului nostru creștin, cu revărsarea bucuriei celei mai mari minuni dumnezeiești, „Invierea din mormânt”.

Sufletul omeneș, prin structura divină a creației sale de a fi nemuritor, găsește intuiția concretă a credinței sale în nemurire, în fața mării minuni a Invierei Domnului și a puterii sale divine, de a săvârși minuni asupra celor morți. Căci dacă sufletul este, cum spunea odată Goethe, cea mai frumoasă parte din ființa omenească, ce face să tresară și să vibreze viața în noi, tot sufletul se înalță cu tresări de viață și nemurire către strălucirea Invierei, ca și florile de primăvară către lumina și căldura soarelui.

Precum scria nemuritorul și neuitatul poet și scriitor George Coșbuc, Invierea Domnului ne face să simțim și să trăim îndoiata binecuvântare a lui Dumnezeu, primăvara sufletului și primăvara naturii ce ne înconjoară. Primăvara vieții întregi, înobilată cu tot ceea ce Dumnezeu ne-a putut da mai scump și drag

Prin pomii e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare
Și șalciile în albă floare —
E pace în cer și pe pământ.
Răsufletul cald al primăverii
Adus-a zilele învierii.

Cărțile noastre bisericești în lirismul credinței și recunoștinței noastre creștinești către Dumnezeu redau a-aceeași bucurie creștinească prin cuvintele, ce se cântă în Biserică: „Răsărit-a primăvara! Veniți să ne desfătăm. Strălucit-a Invierea lui Hristos! Veniți să ne veselim”.

Sărbătorirea cu sufletul plin de bucuria creștină a marelui eveniment dumnezeiesc îi face pe oameni să-și rostescă la primele cuvinte de întâlnire când se văd, vestea cea bună a Evangheliei: „Hristos a înviat!” Și răspunsul este acelaș ecou sfânt, al adevăririi și al încredințării, pentru marea minune a Invierei Domnului, prin cuvintele: „Adevărat a înviat!” Ca și țărâni satului românesc, descris în tradițiile sale sănătoase creștinești, tot bunul Român, care este și bun creștin, rostește aceste cuvinte de salut românesc:

Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se nălesc în cale
Iși zic: Hristos a înviat!
Și râde-atăta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

S'a dus vremea și la orașe când împetșirărea etnică de altă dată cu acei de neamul iudevesc, ce l-au prigonit și l-au răstignit pe Domnul Hristos, să nu mai socotească o înjosire acest sat, apreciat ca ceva țărănesc, rostit numai de oameni simpli și fără de cultură. Seninătatea creștină și solidaritatea națională a satului românesc, atât de mult apreciat de Coșbuc și de Vlașuță, s'a revărsat cu putere de-așupra orașelor noastre.

În noua atmosferă românească, animată de spiritul jertfice eroice pe câmpul de onoare al războiului, tot bunul Român își împărtășește sufletul de cuvântul Evangheliei, de lumina Sfintei Invierei, desprinsă din pragul sfântului altar, al Bisericii noastre strămoșești. Se aprinde lumina din lu-

mină și suflet din suflet, dela ușile sfinte ale altarului și până departe în pridvorul Bisericii, — sfintele locașuri nemai fiind încăpătoare.

Biserica pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că n'reaga lume este plină
De-aceș gâd, din cer adus:
În fața noastră ne e soartea
Și viața este tot, nu moartea.

Și cât de fericite sunt sufletele eroilor, când privesc de-acolo din ceruri, din lumea celor drepti și sfinți, că frații noștri buni Români, din Bucovina și din Basarabia s-au putut prin jertfa lor căpăta libertatea mult aorită și pot sărbători acum, cu toți ai lor marea sărbătoare creștinească! Copiii și bătrânii trăsesc o viață nouă, într'o lume nouă românească, sub binecuvântarea împărăției creștine a Domnului Hristos. Moartea a putut răpi multe trupuri omenești ale ostașilor noștri, prin jertfa lor eroică, dar n'a putut omori sufletele. Viața de dincolo se continuă iar în cântările creștine ale Invierei, vibrările vieții noastre creștine de aici de pe pământ se întâlnesc, precum scrie poetul Coșbuc, cu sufletele celor ce sunt dincolo și se înalță din morminte.

Și-un vânt de-abia clătinaș
Șoptește prin văzduh cuvinte:
— E glasul celor din morminte,
E șgomotul șburării lor!
Și pomii frunțile-și coboară
Că duhul sfânt prin aer zboară.

(Urmare în pag. 2-a)

MEȘTERUL MANOLE

de ALEXANDRU CIORĂNESCU

Cineva, unul din acei pedanți ai scrisului care se îndelețesc cu descoperirea pătelor din ochii apropiatului, și a căror răsă nu e pe cale să se stingă, porocise pe vremuri pe Vasile Alecsandri „meșterul Drege-Strică”. Numele acesta i se păruse meritat de poet, pentru modificările pe care le aduse poeziilor populare culese și publicate de el, modificări care, după mărunțul critic de odinioară, dădeau o ieonă falsă a inspirației și a sentimentelor populare.

Nu e loc să d'aculăm aici ce e adevărat și ce nu e în acuzațiile ce se aduc, din acest punct de vedere, lui Alecsandri. E adevărat că modificările lui sunt destul de numeroase, și deseori vizibile prin artificialul lor. Dar nu rămâne mai puțin adevărat că poeziile populare, așa cum se găsește în culegera lui Alecsandri, sunt mai frumoase decât în toate celelalte culegeri. Nu mai departe decât povestea Meșterului Manole, care în colecția lui G. Dem. Teodorescu e de trei ori mai lungă decât în cea a lui Alecsandri, și care câștigă cel puțin tot de atâtea ori în forma concisă și sigură în care a îmbrăcat-o poetul moldovean.

Dar oricare ar fi meritul lui Alecsandri în această privință, el rămâne, aici ca și în cazul Micșelului sau al tuturor celorlalte balade bălănești, un simplu colaborator al muzei populare. Meritul lui e de a fi dat inspirației străvechi o haină mai potrivită, de a fi introdus examenul unui spirit critic conștient de mijloacele și de efectele sale, de a fi îndreptat viguroasă revărsare de sevă care caracterizează opera poetului anonim.

Povestea, după cum remarcă Alecsandri el însuși, are rădăcini adânci în folclorul balcanic, și dacă vom avea răbdare să căutăm mai departe, desigur că i le vom găsi și aiurea. În orice caz, Alecsandri înseamnă, în notele culegerii sale, indiscutabilă asemănare a legendei construirii mănăstirii dela Agria, cu aceea a zidirii cetății Soutari, cu a podului dela Arta, și cu alte monumente balcanice care, dintr'un motiv sau din altul, au isbit mai cu osbire închipuirea populară.

Legenda cetății dela Soutari mai cu seamă, e interesantă prin apropierea ce se pot face cu româneasca poveste a lui Manole. Acolo, ca și aci, zidirea abia începută se ruinează peste noapte. Pânza Penelopei se destramă și ea tot așa, dar acolo nu intervine nici un factor supranatural. Aici, duhurile cele rele vin să șoptescă celor doi constructori că zidirea lor nu va putea fi sfârșită, decât în schimbul unui sacrificiu omeneș. Pentru Manole ca și pentru Goiko din balada sârbească, sacrificiul acesta n'ar avea nimic extraordinar, pentru că folclorul balcanic ne-a obișnuit de mult cu ideea că la femeile fiecărei cădri stă o stafie, un inger al casei, acela pe care-l îmblânzesc sezarurile inaugurale. Atâtea obiceiuri sunt legate de această străveche credință; furatul umbrei care, într'un fel sau altul, a ajuns până la urechile lui Chamisso, sacrificarea de păsări de curte pe căldura abia începută, introducerea în casa nouă în primul rând a icoanelor, care să izgonescă sau cel puțin să potol-

ască duhul cel rău. Intregul folclor european cunoaște legenda în legătură cu această credință. În Germania, în Franța în regiunile cele mai sălbatice ale Savoiei, se povestește încă și acum legenda cu podul dracului, un pod pe care diavolul l-a făcut într'o noapte, în schimbul celui dintâi suflet care avea să treacă a doua zi peste dânsul.

Tema legământului sângeros, în legătură cu o construcție importantă, n'ar avea deci nimic deosebit pentru imaginația populară. Așa spune legenda că s'a clădit și palatul regal din Madrid, și mănăstirea de pe muntele Saint-Michel, și atâtea alte zidiri care isbesc și astăzi închipuirea. Dar ceea ce face interesul și valoarea legendei lui Manole, e faptul că sacrificiul privește tocmai pe ființa care i-a fost mai dragă. Primarul din Savoia izbutise să păcălească pe dracul pentru că a doua zi de dimineață avusese grijă să dea drumul pe pod utui căine, primul și singurul suflet asupra cărui duhul cel rău putea astfel să aibă vreo pretenție. Aici însă problema e de o gravitate și de un interes omeneș, care arată cât de adâncă a fost intuiția artistică a poetului popular. Noua meșteră mari, zecce cu vestitul Manole, sunt puși în dilema de a rețușa la visul lor de artă, la dureroasă fantasmă care li chinăște și pe care o văd cărămându-se în fiecare dimineață sub ochii lor, sau de a păși la realizarea ei, prin sacrificiul conștient și liber consimțit al ființei celei mai scumpe, al primei soții care va veni spre dânsii a doua zi.

Se va spune că problema e aceeași și în balada populară sârbească. Acolo, însă, singurul care consimte la sacrificiu, și care prin aceasta se condamnă anticipat, e Goiko; ceilalți jură împreună cu dânsul, dar au grije apoi să dea pe fur's de veste soților, ca să nu v'nă a doua zi. Goiko e

(Urmare în pag. 7-9)

ADINA PAULA MOSCU

Compoziție

Răsmerița Bairamului Domnesc

Am citit, nu de mult, cu reală plăcere, o carte de literatură cum nu des întâlnim la noi. Este volumul d-lui Gh. Băileanu: Răsmerița bairamului domnesc, o interesantă culegere de trei nuvele care îndrăznește să iasă la lumină într'o vreme când publicul este atât de cucurit de genul romanului. Firește, nu mă gândesc să fac aici o prezentare a acestei opere, după părerea mea, de incontestabile merite literare, căci misiunea aceasta revine titularului cronicei literare, care probabil, se va opri asupra ei în greaua lui luptă cu marile cantități de pagini ce se publică în țara noastră binecuvântată de cer cu neenumărați puțatori de condei. Mă simt totuși îndatorat, ca un simplu iubitor de bună literatură, să relev că ne aflăm în fața unei cărți care pune o interesantă problemă. Faptul că nu se află un roman în paginile ei, ci câteva nuvele, va trebui să sporească stima pentru autor. Căci el, ca orice artist conștiincios, nu s'a lăsat furat de moda romanului care asigură aproape automat succesul — bine înțeles pe cel material, care pentru cei mulți, dar nu cei mai buni, este esențial! — și a înțeles că fiecare formă literară este impusă de anumite cerințe lăuntrice ale materialului, așa dar a ales acel gen care a scotit că se impune nu de gustul său, ci de anumite legi interne pe care orice creator le intuiește, chiar dacă nu le are împede definite. Pe de altă parte, nu trebuie să uităm că fiecare gen are norme și greutăți lui arhitectonice și stilistice, că cei mai de seamă

ceretători sunt de acord asupra faptului că nuvela, fiind o unitate mai concentrată, cere o mai atentă dozare a materialului, deci este mai greu de echilibrat într'o formă durabilă decât un roman, unde unceri elemente centrifugale, adesea direct prisoselnice îi dau o aparență de stufos și de mai complex.

M'am oprit însă în aceste puțin rănduri, căroră le-am dat cam impropriu titlul pe care îl are opera de care vorbesc, ca un omagiu pentru observațiile ce mi le-a sugerat, nu pentru a face elogii sau a căuta scăderi, dar pentru a sublinia câteva lucruri. Nuvelele din acest volum sunt toate oarecum istorice, în sensul că, și dacă nu toate personajele sunt scoase din hrisoave, timpul evocat este unul din trecutul nostru. Este, după părerea mea, un mare merit pentru scriitor că a înțeles să nu se creadă numai unsul lui Dumnezeu cu darul scrisului, ci și un trdnic cercetător zare, cum este în cazul acesta, răscolește scrisuri vechi, găsește amănunte caracteristice de toate felurile: de îmbrăcăminte, de vorbire, de stil de viață, de obiceiuri, și numai după ce le domină perfect pe toate acestea își îngăduie să pornească la lucru, reușind, în chipul acesta, prin paginile sale să creeze o atmosferă potrivită, care mai totdeauna este hotărâtoare în literatură.

Ceva mai mult. Probabil după pilda mareului nostru creator în această direcție, autorul își însușește graiul vechilor scriitori, sau nuvela sa ia tonul solemn și cald al croniceilor și al Moldovei, d-șa

dovedindu-se un meșter mănutor al limbii pentru a afla efecte literare. Aici se pune întrebarea cea mai însemnată a acestor însemnări. Nu cumva literatura istorică are avantaje de care alta nu se poate bucura? Într'adevăr, este lucru cunoscut, în deosebi în literaturile străine, ca scriitorii să reia vechi teme și chiar subiecte arhicunoscute, cum chiar acum câteva secole făceau în Franța Corneille, Racine și Moliere, pentru a le desvolta în chip modern, cu o viziune nouă asupra materialului și, în deosebi, cu o griji precumpnită, fiind aproape numai aici concentrată, asupra formei. La noi, puținii scriitori au curajul să facă asemenea experiențe, desigur, pe de o parte, pentru că suntem o țară cu un nivel de cultură încă nu prea ridicat, încât mai credem în iluzia că putem da „ceva nou”, pe câtă vreme cunoscătorii din Apus sunt prea sceptici pentru aceasta; iar pe de alta, poate pentru că scriitorii noștri nu se simt în stare să rivalizeze și să întrecă mari creațiuni literare numai cu mijloacele de expresie ale artei.

Funcția aceasta, care este o fericită expresie și o treaptă de evoluție pentru literatură, poate fi îndeplinită însă foarte bine, apelând și la literatura istorică. „Subiectul” în loc să fie luat din liniile mari ale unei opere însemnate, în sarcina scriitorului nemărimăndănd decât obligația de a da noi forme, cât mai expresive în această noutate care să fie adecuată, poate să fie luat din „istorie”, fie spus chiar în sensul cel mai larg. O mare parte din greutățile ce i le așeză în cale necesitatea invențiunii sunt astfel înlăturate și autorul se poate concentra cu toate puterile lui de stilizare artistică asupra problemelor de construcție și a celor de limbă, căroră, mai ales în ultimul timp, li se acordă o dreptă mare însemnată în valorificarea operelor și a artiștilor.

G. C. NICOLĂSCU

AL. TIPOIA

Biserică

Block-notes

Cronica DRAMATICA

NU FIEU pentru a cita oara un roman, "Comedia Fantasmelor" de Al. C. Zamfir, singura...

Kra în început un frecv în lucrarea noastră, spre o cunoaştere a tabloului şi a mesajului dramaturgic...

At ce a fost mănumt în fadriga acestor două piese? Ne-am tras, din prima clipă, în marginea, un cast de regie! Era trebuinţa firească a unei pre-teze dramatice...

Într-un jurn, am luat parte la generarea în scenă a unui fragment din "Comedia Fantasmelor", de către o clasă de drama de la Conservator.

Principala profesională şi inteligentă interpretă a producţiei noastre în această lucrare, este înscrisă în marginea, fără o experimentare personală.

Era un teatru nou, în care personalităţile se aflau alinate, dinamar în afară, într-un frecv de comedia de secol, după un roman care decorează acţiunea: situaţiile scenice a unui. Către Borgia, a Lucrezia, a Uranului.

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

EXISTA în lumea culeselor — a culeselor celor tineri intru joc la Teatrul Naţional — un necaz care-i înjunghie de ficare dată cu intrarea în scenă: „Joame, până când o să duc toată? Până când voi spune „doamna e servită!”

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

TEATRUL STUDIO: „MIOARA”, piesa în trei acte de CAMIL PETRESCU.

TEATRUL MUNICIPAL: „VALEA ALBA”, poem dramatic în trei acte de LUDOVIC DAU.

Le reatru Studio, „Mioara” — mai exact a unui entuziasm — care „se reacţionează”.

Uri, păsărilor prouli-ian nu se prezenta dramatizării.

Pe spectacole întâiu, am dilit şi după aceea l-am văzut. Aceasta m-a pus pe mai big seama că este un frecv.

Opera lui Shakespeare văzută, de-a lungul timpului, a fost o impresonantă.

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

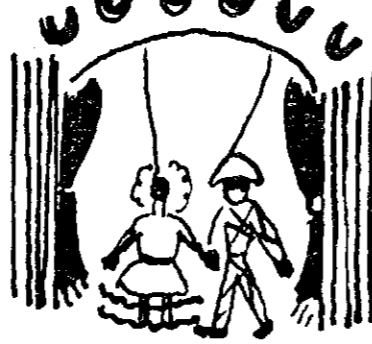
Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

sonajilor, ele sunt destul de bine conturate.

Radu este un tip care suferă şi este chinat în primul rând prin lăcomia lui: din însăşi momentul când o ia pe Mioara, el întrevide drama pe care, o dată, poate, va trebui să trăiască.

Si, opusă lui, Mioara este o fiinţă instinctivă — dovadă însăşi rezolvarea piesei, justificată numai prin asta — de o prospectivă deosebită, pe care, însă, întrevide pe deoparte, tentaţiile şi o superficialitate contagioasă din jurul ei, pe de alta parte, o reacţie de esenţe vieţii, de aceeaşi viaţă îi oferă viaţa şi statornicie care nu se poate nicăieri înfăţişi nici înlocui — fiind pe cale să prefere trecătorul şi să, ereticului, umbla pentru a îmbracă aparenţele plăcerilor şi satisfacţiilor care au ochii.

Celelalte personaje deasemenea — atât cât cerea economia piesei — sunt bine conturate. Sunt şi unele exagerări în gen de sarcă, cum ar fi, de exemplu, poezii Tulpina care, oricum, nu poate fi conceput chiar aşa de sup şi de eretic, să zicem, să se laude singur cu bătaia pe care o primeşte dela un cheiser intru restaurant, chelner pe care pentru asta îl deţinează, „opinie publică!”

Din punct de vedere tehnic dramatic, cred că ar fi trebuit civilizat prezentarea pe scenă a unei săli de expoziţie şi a unei de (cabaret).

În teatru asemenea lucruri nu reuşesc melodramă: au totdeauna ceva forjat, nefirec.

Recunoscut că pentru economia piesei este pot fi necesare pentru că ele coadjuvau premizele silogismului dramatic care se încheagă, însă puteau fi evitate.

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

Amel spus, teatrul lui Dan Botia este teatrul actorului! Otră plin cum a fost spectacolul de acum câţiva ani, de la Naţionalul Clujului, un "Comedia Fantasmelor", dar în cadrul experimental al scenelor noastre...

mirabil pe care îl au şi doctorii şi avocaţii de a nu se amesteca cu a nu-şi pune a căuta propria lor cauza. Nu ştiu dacă nu-i valabil acest lucru şi în teatru.

Lu ce mă priveşte — şi este chiar apă experienţă „Camil Petrescu”, care, oricum se chină că-i om de teatru — prefer tot regisorul de meserie dar... cu o condiţie: să îndrăgească opera pe care o montează ca şi cum ar fi însăşi autorul ei...

Le ce priveşte distribuţia, trebuie să spun că d-na Maria Botia a fost o interpretă admirabilă a Mioarei.

„A avut şi căldură, a avut şi joc de scenă, a avut şi subtilitate şi a ştiut să treacă cu măsura prin scene în care nuanţele comunei morţii şi fără de care, pentru public, este şec dacă ele ar fi putut să para total lipsite de culoare.

„Mă gândesc în special la nuanţarea amurabilă şi întregul u-daie joc de scenă din aerul al doilea.

„Luce desesment şi d-na Maria Youmaru, care a ştiut să dea un fel de înmăntare jocului d-sale.

„Kessu u scribujiei d-nii: N. Motoc, S. Hoiban, P. Dem. Dragoman, G. Atanasiu, C. Economu, E. Cassian şi N. Lumirescu — în general buna.

Decorurile d-lui Cornescu frumoase şi de fiecare dată adecuate situaţiilor.

În general, piesa este bună, trebuie în orice caz să fie văzută.

„Cred că ar fi păcat ea în acelaşi timp să nu fie şi jiftă.

De altfel, cred că ea va mai câştiga faţă de seara premierii pentru că are unele asonanze este sigur că se vor mai estompa iar alte lucruri, vor mai fi adanciate, actorii vor intra mai mult în rol şi se vor familiariza mai mult cu receptivitatea publicului: de altfel chiar dela premieră făcea impresia că piesa — cum spuneam mai sus — mai trebuie „rodată”.

Teatrul Municipal a prezentat „Valoa Alba” de Ludovic Dau. Este un poem dramatic.

Nici autorul nu-i întitulează altfel.

Un poem dramatic, însă, bun: are versuri fluide, este cald, patetic şi reînvie amintirea unor vremuri, în acelaşi timp idilic dar şi eroic, din trecut vechel Moldovei a lui Stefan.

D-na Puşa Scăriţescu în rolul Doraneli a avut multă naturalitate şi mult firesc, delicateţe şi autişie.

D-na Sofia Inesescu în Marea Evghenia a fost desesmentă bine, jucând sobru şi găsindu accentul just necesar rolului.

D. Ovid Brădescu în Hatmanul Albă s'a prezentat cu căldură, reuşind să pună în valoare elanul patriotic, al versurilor d-lui Dau.

De data aceasta foarte interesantă a fost şi interpretarea d-lui Dinu Macedonschi în Huel: şi ca joc de scenă şi ca înfăşurare şi ca mesaj.

O compoziţie bună, aproape neapostolă.

În restul distribuţiei d-nii George Măruţ, Arsete Popovici, Dorel Urliţeanu, Stan Iordă, Ghe. Patrichi Constantin Petrescu, Valeriu Păscu şi V. Popovici, contribuind ca acest poem dramatic să fie prezentat publicului în condiţii de total onorabile.

Regia d-lui Mihail Zira bună. ALEXANDRU DRĂGHICI

Natural că nu acesta a putut să fie cazul d-nii Camil Petrescu care era şi autorul piesei şi care, astfel, a reuşit de nenunţat oare să pună în valoare lucruri pe care alţi regisori nu ar fi avut nici bunăvoinţă şi, poate, nici înţeleasă şi înţinţia în a şti că în aşa chip.

Dar dacă pentru amatorul rafinat, acesta pot să fie adevărate bujării, în schimb pentru spectatorii în general — poate chiar şi pentru piesă — faptul că d. Camil Petrescu nu este un regisor de „braşă” nu ştiu dacă nu va fi fost un desavântaj.

Mi s'a întâmplat uneori să asist la repetiţii şi am rămas surprins când am văzut că pentru un director de scenă nuanţele unui text, semnificaţiile unor auzite cuvinte etc., nu aveau valoare: priveau totul mai mult dintr'un punct de vedere de ansamblu...

Rămâne de văzut care este maniera cea bună.

În orice caz nu-i de neglijat — şi desigur porneşte dintr'o veche experienţă — obiceiul ad-

Cronica musicală

TEZAUZĂRI SONORE ROMĂNEŞTI

Prima campanie de înregistrări muzicale pe disc întreprinsă recent pentru promovarea definitivă a unei serii selecţionate de opere şi interpreţi şi pentru păstrarea permanentă a unor bunuri artistice pe care vremea le-ar fi spulberat altfel, lipsindu-ne de exemplul neşters al unor aspecte capitale ale sufletului şi caracterelor noastre, a fost întocmită, în linii generale, foarte judicioasă.

Mulţi factori erau de luat în consideraţie pentru cât mai bună reuşită a acestei însemnate acţiuni culturale.

Materiaul şi tălmăcitorii lui trebuiau selecţionaţi cu largă cunoaştere a întregului aver muzical românesc, în acelaşi timp ţinându-se seamă de felurite alte condiţiuni impuse de scopurile înregistrării.

Alături de calitate, trebuia privită problema reprezentativităţii, a accesibilităţii, a varietăţii, a proporţiilor cât mai potrivite posibilităţilor, dându-se pe cât mai mult satisfacţie atât cerinţelor culturale proprii cât şi ţelurilor propagandistice.

Secţiunea muzicală a Ministerului Propagandei Naţionale, reprezentată prin d-nii: profesor Constantin Brăiloiu, Tiberiu Alexandru şi Tudor Chioria, a dat dovadă cu acest prilej de o deosebită competenţă, capacitate şi putere de muncă, luându-se scoata pentru totdeauna la lumina multă mari puce de arta muzicală românească, din variate domenii.

Astfel, câteva din compoziţiile cele mai de seamă ale marelui George Enescu, în interpretări eximii, au fost înregistrate în veşnicia discului, multiplicată d-sale însuşi, fie ca dirijori, fie ca violonisti, fie în tot atate de minunate redări pianistice, cu concursul fie al

„Filarmoneicii” fie al unor Dinu Lipatti, Constantin Stroeşti, Theodor Lupu sau Vasile Jianu. Sub bagheta maestrului George Georgescu, „Filarmoneica” a imprimat unui din cele mai de artă execuţiuni ale sale, ale celei de a doua suite tot de George Enescu.

Paul Constantinescu, Dinu Lipatti, Constantin Brăiloiu, Sabiu Drăgoiu, Alexandru Zirra, Tiberiu Breduceanu, Marţian Negrea, Mihail Andricu, Constantin Savestri, Alfređ Alexandrescu, Căteanu şi alţi numeroşi compozitori, mulţumită unor interpreţi în cea mai mare parte foarte fericiţi alţi sau unor grupuri ca orchestra şi corul „Alba”, corul „Carmen”, nu sunt singurii iniţiatori ai acestor valoroase înregistrări.

Graţie lumii înconştabile de speciauit în „re” riciorniu aduse de d. Constantin Brăiloiu, acest l.n. cercetator şi om de ştiinţă, cât şi a d-ului Tiberiu Alexandru, un tânăr dar tamen pregătit folk-orist, sau puia sa va şi lua în dealtuiva posesie prin înregistrare nu mai puţin de 31 teje de disc de canace şi jocuri populare din Transilvania, unde d. Brăiloiu a întreprins însoţindu-i cugeteri.

S'a făcut astfel totodată şi dovada peremporie a itraiei desavârşite a muzicii Moldovenei de peste Nistru şi acela de dur coace de el şi de Prut.

Nu putem cita tot ceea ce mai gasim deosebit de bun în aceste înregistrări, dar mai amintim reaverea în copu perpefonate a melodiilor populare interpretate de regretatul mare cântăreţ, roman G. Kolescu, unor coruri bisernestice de Cucu, executate de corul Patriarhiei sub conducerea aur torului, a celor graie în autenticitate, aor savaore de un taraf din Gorj şi altele de prin Transilvania, a unora din interpretarii prin care s'au pus în evidenţă şi interesante tralente tinere, ca de exemplu d-ra Neua Dumitru sau d-nii Teotanescu şi Paun.

Deşi n'am privit decât în graoă înteaaga chestiune, nu poate scapa nimanu faptul că o asemenea realizare constituie un veridabil eveniment cultural care cauză consecinţe vor fi de mare folos artei, artiştilor şi ţării noastre.

Am crezut de aceea de datorita noastră s'o semnalam cum se cuvine.

ROMEO ALEXANDRESCU

CRONICAN

CINEMA ARO: Oraşul de aur.

O prietenă de curând întorsă din străindate vorbindu-mi cu entuziasm de filmele pe care le-a văzut la Berlin, vorbea contrariată zâmbindu-mi sceptic, replică a spuselor ei.

Am înţeles-o abia după ce am văzut „Oraşul de aur”.

Mă întreb nedumerită cări sunt criteriile după cari aleg filmele, domniilor reprezentanţi ai caselor de filme în România, intrucă cinematografia germană — capabilă de-a realiza cu aceasta, la adresa căreia oficele elogi s'ar aduce, rămân insuficiente — dovedeşte prin acest film posibilităţi pe care le bănuim generos împărţite în toate filmele realizate în ultimul timp.

Aducerea câtorva filme în genul „Oraşului de aur” va convinge publicul că cele de mai sus n'au nimic comun cu des întindute realităţi.

Subiectul — schematic construit pe bătrânul proverb german: „nimeni n'are rost decât pe locul unde a luat ziună” — este următorul:

O tânără jărăncă, Ana, e fiica primarului din satul Budweis aşezat în măştişosul ţinut din regiunea izvoarelor râului Moldava. Această Ana Jobst este logodită de către tatăl ei cu unul din tinerii cei mai pricepuţi în tainele agriculturii, căci Jobst, jărăncă ce-şi iubeste pământul, şine ca fiica lui să contine a rămâne la ţară departe de oraş, — simbol al superficialităţii. Poate şi fiindcă purta încă în suflet dureroasa amintire a soţiei sale, atrasă cândva de mirajul oraşului de al cărui dor se sinucisese în momentul când îşi dăduse seama că nu va putea suporta o tihnă viaţă de jărăncă alături de soţul şi fetiţa ei.

Idealul Anet Jobst, era totmai cel de care se temea tatăl ei: să vadă Praga — oraşul de aur — atât de îndrăgostit de mama ei, la a cărei moarte avea numai patru ani.

Dorul ei (de a vedea în primul rând la Praga catedrala cu turle aurite în care se cumăntaseră părinţii ei) este încurajat de un tânăr inginer sosit la Budweis pentru întocmirea planurilor de secare a măştişinilor.

Tatăl fetei, simţind că fata lui — care trebuie să rămână la ţară

„Filarmoneicii” fie al unor Dinu Lipatti, Constantin Stroeşti, Theodor Lupu sau Vasile Jianu. Sub bagheta maestrului George Georgescu, „Filarmoneica” a imprimat unui din cele mai de artă execuţiuni ale sale, ale celei de a doua suite tot de George Enescu.

Paul Constantinescu, Dinu Lipatti, Constantin Brăiloiu, Sabiu Drăgoiu, Alexandru Zirra, Tiberiu Breduceanu, Marţian Negrea, Mihail Andricu, Constantin Savestri, Alfređ Alexandrescu, Căteanu şi alţi numeroşi compozitori, mulţumită unor interpreţi în cea mai mare parte foarte fericiţi alţi sau unor grupuri ca orchestra şi corul „Alba”, corul „Carmen”, nu sunt singurii iniţiatori ai acestor valoroase înregistrări.

Graţie lumii înconştabile de speciauit în „re” riciorniu aduse de d. Constantin Brăiloiu, acest l.n. cercetator şi om de ştiinţă, cât şi a d

Note românești

● „PRIETENIE ȘI LUPȚĂ”, buletinul Asociației româno-germane e un nou și de tot valoros ziar. Conduce de din Alexandru Bădăuț, Ion Marin-Sădoveanu, P. Alexandrescu-Roman, Prof. V. Patriciu și Pompiliu Precă, buletinul „Prietenie și Luptă” adună între frumosele-i coperte totul ce e curant și faptă româno-germană în vederea biruinței asupra inamicului comun. În afară de acestea, se mai dau informații prețioase cu privire la spiritul acestor două popoare. Colaboratorii primului număr sunt d-nii: Prof. Mihai A. Antonescu, președinte ad-interim al Consiliului de Miniștri, dr. Paul Schmidt, ministru al Reichului, Nichifor Crainic, dr. Al. Vaida Voievod, Petronela Negoșanu și Pompiliu Precă.

● PÂNĂ a putea fi discutată partea de cronă literară, recomandăm entuziștii noștri următoarele cărți noi: D. Caracotaia, Critică Literară (vol. I, Fundația Regală pentru Literatură și Artă); S. Mehedințu, Opera completă (vol. I, aceeași editură); Constantin Kirilescu, Școala Română într-o răscoală de istorie (ibidem); Mircea Elade, Înșulă lui Enthașius (ibidem); Emil Giurgucă, Dincolo de pădure (ibidem); Ladimiss Andreescu, Ochiul din neguri (Edit. Olymp); V. Beneș, Semn rău, o nuvelă fantastică (Edit. Gorjan); Gh. Băileanu, Războiul Balaramului Domnesc (Edit. Cartea Românească); Teodor Scarlat, Vatra Magilor (ibidem); Ion Frunzeti, Greul pământului — poeme (Colecția „Universul Literar”); Ștefan Baciu, Muzica sferei (Edit. Prometeu) și Aurel Vasiliu, Bucovina în viața și opera lui M. Eminescu (Colecția Societății Scriitorilor Bucovineni). Toate volumele sosite la redacție vor fi recenzate în ordinea în care le-am primit.

● „DOMNIȚA TURNULUI” se intitulă sugestiv, cartea de poeme pe care ne-o trimite d. Constantin Mitea. D-na cântă într-un albastru al amintirilor sau cel albastru al dorului. Versurile d-na se remarcă printr-o plăcută sonoritate și trădează un autentic talent. D. Constantin Mitea e un nume ce trebuia reținut măcar pentru a putea controla drumul de mână al poetului care, în „Domnița Turnului” reprezintă o ispititoare promisiune.

● În „CURIER IESAN” revista literară de ordină și duh românesc d. Const. Nonea semnă un de tot interesant articol intitulat: „Epistola Măicii Domnului sau grădile culturale”. Transcriem aceste pasaje elocvente: „Socotind deci că pătru deocamdată puși pe umeri văcu-meu, cu alți vreo șapte purtați de mătăsu-mea, în această familie n-a intrat de peste o jumătate de veac — lăsând la o parte Sfânta Scriptură — alt soi de literatură decât corespondența epistolară apocrifă a Măntuitorului sau Măicii Domnului, întovărășită de alte năzdrăvăni haiducești.

Deabia la copiii de școală se constată unele scrieri ce încearcă să capete bunăvoința interesului țărănesc. Cosbuc și Creangă stau încă în odaia copiilor și mai este mult până să urce pe polițioara de la gînd să fie clasici de vechitătatea Zodiaului sau Alexandrei.

„De sfîntele sărbători ale Crăciunului am cercetat un mare spital de zonă interioară unde răniții așteptau lecurea rănilor. Ce le puteam duce eu, ca dar, la acești viteji ai neamului decât cărți de rugăciune, cruciulițe și două geamantane de cărți de feruit cuprins. Nu mică mi-a fost mirarea când, după mulțămirele ce mi le adresau răniții, unii îmi șopteau, aduhovnește: „Dar o Epistolă sau Visul Măicii Domnului nu puteți să-mi aduceți? Mi-aș mai potoli dorul de casă și familie!” Și acești răniți nu erau dintr-o singură regiune, ci din toate meleagurile țării. Văzând că, cărțile din diferitele biblioteci și colecții erau bune, dar nu puteam fi la îndemîna parascovenilor gnostico-bogomilice, devremece acestea din urmă erau doctre cu atât de mare neșă! Această preferință era mîndrită, cu neprefăcută sinceritate, de pătrura țărănească hotărîndu-și astfel granița culturală față de alte produse literare. Tărăniștii prețuiesc cartea aionomă și apocrifă, venită cu influențe bizantine și infiltrată în tradiție. Pe când literatură noastră ridică, în primă generație dela oție și gurguiul opacelor, se întrebă: „De unde s'o luăm, ca să plînem făgașul artistic? Dele care simțeam că față literară? Doar se simte atîta secetă de artă pentru artă!”

Cele constatate și înregistrate de d. Const. Nonea, preot pe care-l cunoaștem, arună într-adevăr lumină vie asupra preferințelor „literare” în materie de lectură a țărăniștilor noastre. Fapt e că păzitorul resursei la carte informal cum recurge la descântec. Trebuie să fie estetice literare sau diferențiat încă din miracu-

loasa matoa a mirării. În afară de acestea, țăraniștii, cetind Zodiaul sau Visul Măicii Domnului participă direct și în mod deseori foarte interesat la ce e descifrate. Se simte în elementul lui „îndecă e, însuși e acest element introdus în lectură. Visul Măicii Domnului mai face parte din tezaurul său de ordine fiind o foarte simplistă, dar foarte accesibilă formulare a miracolului fără de care nu poate trăi nici un piugar adevărat indiferent unde l-am căuta brăzdând lanurile lumii. Minunate, adică miraculoase și deslănțuitoare de mirare și admirare sunt și poveștile cu hăducii: Literatura cultă însă cere mult mai mult efort și, situându-se pe un plan deseori cu desăvârșire exterior intereselor țărăniștilor, nu poate prileji aceleși bucurii nemijlocite. Dacă mai adăugăm că literatura cultă nu-și justifică, prea adeseori, decât în mică măsură pretențiile de literatură cultă, adică literatură curățită de zguri și artificii și, deci, înălțată, toare sau răscoală de profunzimi sufletești, nu mai trebuie să ne mirăm că plugarii noștri și, în general, toți piugarii, nu o prea gustă. Constatările părinte-

lui Const. Nonea rămân, indiscutabil, foarte juste puncte de reper și plecare pentru toți aceia cari vor să scrie pe „gustul” țărăniștilor noastre. (În paranteză fie accentuat că nu este și nu va putea fi pagină de lectură potrivită pentru țărani decât paginile din care nu se întâmplă nici un fel de „superioritate” a celui ce o scrie și paginile în care cuvântul preface să fie un cât mai umil mijloc de comunicare a unui fond).

● O FOARTE frumoasă poezie — „Vin de pe Târnavă” — scumeează d. Ion Tîgăra în revista Pagini Literare Nr. 4.

V. JELERU

Moartea crinului

Din rădăcini firave greu răsărind prin cai, Se'mbolnăvise crinul, căci fără de iertare Cu mîni de soare viața-l desmiardă și precă tare Un foarfece-i retează destinul, pentru bani!

Deci el șezu'n grădini, fînță căb'n stare De fericea l'psă, — la braț cu spini golani... Și'n timp ce, tînăr cur, sta verdele 'n costani, Il stîșne — arșini —, părălnic, vătaceca 'ntomnare.

O, nevinovățe, pe veci pierduți strună, De-al crinului descântec pămîni desmoștenit! Cui, astăzi, crinul, — fluier domnind sub zări cu lună, —

Dă semn c'o floare'n lume că-i, încă, mulțumit? Bolnav, un crin e'n suflet când trupul se răzbumă Și veșnicia strigă din Omul părăsit.

ȘTEFAN STANESCU

NOTE GERMANE

NIMENI NU VA TAGADUI că există o influență a lui Rainer Maria Rilke în poezia noastră. Poete din cauza acestui duh ortodoxist cultivat de Nichifor Crainic înnoace, poate din cauza tainelor deosebit de poetice ale marelui autor al Elegilor dăneze, — în orice caz din cauza melodiei versului rilkean, căci aceasta e ceea ce prinde și rămâne în sufletul celorlora: și scriitorului de versuri neversat în ale istoriei influențelor literare.

Reprezentativ de melodios pentru cele ce urmează să le spunem este profundul, și nu înțelegi de ce odată ce te apropii cu uneltele rațiunii de el, — CÂNTEC BOEM pe care-l transcriem și-l traducem în proză:

„Mich führt so sehr böhmischem Volkes Weise, schleicht sie ins Herz sich leise, macht sie es schwer.
Wenn ein Kind sacht singt beim Kartoffelkäten, klingelt r sein Lied im späten Traum noch der Nacht
Magst du auch sein weit über Land gefahren, fällt es dir noch nach Jahren stets wieder ein.“

(„Mă mișcă așa de mult — cântecul poporului boem, — și se furizează înoc în inimă, —

și-o face grea./ — Dăci un copil ușor — cântă la culesul cartofilor, — cântecul lui își sună în tîrziu — vis încă al nopții / — Poți chiar să fi — dus departe peste țară, — și: cade el (cîntecul), totuși, după ani — mereu în amintire”).

Traducerea noastră a urmărit transpunerea în românește a sensului versurilor.
Să analizăm însă originalul. Limba germană care, în sine, e o limbă dură, cunoaște în această melodie a lui Rilke, mîndria aproape nefirească. Cel doi lambi din versul întâu, dactilul urmat de câte doi trochei în versurile doi și trei și dactilul urmat de trocheu trunchiat, — cu valoare ritmică aproape spondică — din ultimul vers încheiează o strofă neoblicină de polimerom în raport cu melodiile populare germane ale căror cîntecuri se greșează, în mod obișnuit, pe schema ritmică „scurt-lung, scurt-scurt-lung, scurt” (în versul 1 și 3) și „scurt-lung, scurt-scurt-lung” (în versurile 2 și 4). E o melodie deosebit de aparte.

În strofa a 2-a, Rilke a simțit nevoia unui alt ritm: lambi din primul vers devin trocheu plus lamb. „Mich führt so sehr” devine „Wenn ein Kind sacht”. Poetul n'a lucrut în mod savant ci s'a supus chemării pur melodice, credem astăzi o extrem de nuanțată trecere dela cele spuse în strofa întâia la cuprinsul strofei a doua și a treia.

În afară de acestea lieder rilkean e colorat și de unioș repartizare a maselor sonore din vocale și de aliterații. Remarcăm numai grupurile „schleicht sie ins Herz sich leise” și „Wenn ein Kind sacht singt”. Toate acestea le simt și trebuie să le simt adoratorii noștri al poeziei literare a scriitorilor cîntecuri Orfeu. Și toate acestea i-au făcut să caute a găsi echivalenți românești pentru propria lor poezie. Numai că s'a întâmplat ce era inevitabil să se întâmple. Ritmul și sunetul imitat au dus la cu totul alte rezultate odată ce a fost adoptată și tematica rilkeană. Limba românească are alte măsur, alte structuri, alte elasticități și plasticități și nu o poți grea pe modelele situate dincolo de planurile sonore și semantice cari li sunt proprii. Imitatorii noștri n'au prea înțeles că poezia și mai ales cîntecul se naște din tăcerea celei mai vii ale limbii tale și nicicicum din imprumuturi. Deaceia versul lor influențat poate avea ritm rilkean, — în paguba melodiei și a conținutului, melodia rilkeană, — în paguba ritmului și a conținutului, sau conținutul rilkean, — în paguba însă a ritmului și melodiei. Echivalențele rilkeane se pot realiza numai cu instrumentul de care s'a slujit Rilke, și acest instrument a fost limba germană.

Deaceia lirică „rilkeanizantă” a poezilor noștri are ceva neimplinit, — e rece, — e desarticulată, e chiar v.dă.

● În altă legătură de Idel, Hans Frank, sonetistul asupra căruiu nu am injectat să pronunțăm în numărul trecut nici un fel de judecări depreciative, epune urinoarele, miratul din romanele sale („Minnermann”):

„Priveste, copilul meu, aici zace pentru mult timp, — zace, pentru un hotaritor, lumea TA. Cei de afară nuncsc orag mie grămajoara aceasta de case, Priveșc cu pușina prețurie înspre ea. Și este adevărat: li trebuie numai puțin spațiu din nemăsurata întindere a pămîntului. Asemeni pului de sub arșișle ciociște se putesc casele în jurul bisericii și al primăriei. Este adevărat: Multe din ei sunt învechite și sîrașe, mici și înguste, prea înguste. Nu uita însă niciodată, copilul meu: Ceea ce este prea mare e un pericol de o mie de ori mai amenințator decât ceea ce este prea mic. Ceea ce este prea întins este o ispitire de o mie de ori mai grea de cât ceea ce e prea îngust. Pîndică părinții noștri au preșit măsurile, trebuie să ținem la capăt cu ceea ce este mai mic și mai strimț decât ne-ar fi fost de folos dacă nu păcătuia și față de dușul adevăratul. Copilul, copilul meu drag, vești regădit voi buna măsură? Vă vești crot propriul vostru drum, drumul cel adevărat, printre cele prea mari și prea întinse ale părinților noștri și cele prea mici și prea înguste cari ne sunt nouă destin?”

În rândurile acestea ale lui Hans Frank e oprimă suferință înșuși al micilor orașe provinciale, suferință acelor orașe cari nu numără decât un pumn de clădiri adunate în jurul caselor ord.nei dumnezeiești și pămîntene, dar orașe cari rezistă tuturor răsturnărilor sociale, păstrînd și continuând ceea ce trebuie păstrat și încredințat urmașilor: statornicia și credința în statornicie. Statornicia măsurii juste, pe cari le stăpînești în întreaga ta ființă, — și credința în salvatoarea necesitate a măsurii acestora potrivite orientului de care avem parte.

Este meritoriu și frumos gestul președintelui KIMON LOGHI de a grupa câteva opere ale dispărutului. Chiar dacă n'am fi de acord cu opera regretatului FRITZ STORCK, omul, un cât se poate de urban și bun camarad. li prețuim cum se cuvine. De fapt, nu-i putem contesta o anumită probitate în lucru, o cinste, demnă de ținut minte și de respectat.

Ne-a rămas un spațiu restrîns pentru MAGDALENA RADULESCU și p.ctorul TIPOIA, amândoi deosebit de apreciați în cercuri de avangardă. Le vom consacra după merit, un larg articol în cronică viitoare. Expoziția domniilor lor este — fără d'scuție — cea mai interesantă în momentul de față în Capitală. Ne bucurăm de reabilitarea prin această dublă expoziție a „Căminului Artelor” Ga' Kretzulescu 45, reabilitare ce devine absolut necesară după exilul adaptat la acolo pîn' acum, necădrînd într-o mică dobîturile „Căminului” și care dacă s'ar repeta, ar compromite pentru totdeauna reputația acestei frumoase și luminoase săli.

LUCIA DEM. BALACESCU

Note italiene

S'AU IMPLINIT

la 8 Aprilie a acestui an un secol dela nasterea lui Renato Fucini (Neri Tanfucio), cunoscutul reprezentant al literaturii provinciale toscane. Clasic prin tradiție, arta lui Fucini îmbină toate calitățile prozei italiene: simplitate povestirii, lina curgere a frazelor, impresia de cumînțenie și semănătate ce exalță din paginile prea retrasului și modestului artist rămân punctele de onoare ale artei sale.

Cunoscut marelui public prin volumele sale dintre care amintim: Le veglie di Neri (1884), All'aria aperta (1887), Nella Campagna toscana (1908), Aequa passata (1921) și Napoli a occhio nudo, și sincer prețuit de critici în timpul vieții, servește astăzi drept îndreptar și izvor multor tineri scriitori, căuțatori de limbă aleasă.

pentru a se studia o altă așezare a operei lui Michel Angelo, întucăt, în condițiunile actuale, se pierd o seamă de amănunte care constituiesc nemăintălnita frumusețe a grupului plastic.

„L'Ala d'Italia” a instituit un concurs pentru cel mai bun roman cu subiect dia viața aviatorilor, pentru a celebra memoria ziaristului scribător Mario Massai, căzut la datorie.

CONSTANȚA TUDOR

Rugăciune

Doamne, Impezeșo-ne trupul de somnul greu al pămîntului. În fiecare dimineață, când lebede vin din azur albe, alinînd cu-cripa vîzduhul. Lumina atunci ne sîrută și aurul verde se loacăște cu floarea ei virgină, bălșugul pe întineri roțile vestind.

Doamne, Dar soarele Tău, în spice ascuns va implini rodul cîș și n'or fi secerătorii la marea! Să nu ne lași bătute de ploii și frîmele de vînturi!

Doamne, din somnului pămîntului am răsărit dar palmere Tale de curore ne-cu limpeză trupul și foșă. — Curate. Stăm gata în nunții!

Înlocuie cu brațul Tău din legendă pentru lamul acesta de gloriile vestite secerătorii căzuți pe câmpul de luptă!

Doamne, primăvara e aici, pîștindeni și'n brațele noastre. Patria locuță rodește în amieză, clare comor și pajuri de aur, peste hotare duc negrele, înfrîncele nopții zăpezii... Dedeștei baladelor, poartă'n petele lacrima vie-a minunilor Tale. Și'n pîștizi, Izvoarele Nuntesc cu rouă, cu soare, Iar trupul hoșdelor, garben, s'apleacă Zîmbind căb, Domnița Pace să treacă.

Doamne, dar dacă Tu nu poți să cobori printre-ale vîmilor grave fîlare Pentru liniștea hoșdelor, trimite din zare Ostășii azurului-mîntuitori.

ION POTOPIN

Munți

O, munții mei dragi acoperiți cu zăpadă, Frunțile voastre ce clare urcă spre soare! În arșișă neprihănitelor amiezii, Se pierd în depărtările amăgitoare.

Nemuritori păreți, peste larguri stăpâni; Se revarsă din înalțuri alba lumină Și vă cuprinde ca o apă. Munți bătrâni, Așteptați nepăsători noi vremuri să vină.

Dar toamna, trist se cern de sus și peste voi, Intunecate nopți. Cad negre pe coline, Prevestitoarele de moarte dese plou. Și-atunci v'asemănați, dragi munții mei, cu mine.

ION ȘUGARIU

Tristeți

Vă simt pe frunte, palide mâini, Peste chemări, peste lumină prea clare, Vă simt prin păr de-atătea săptămâni Alunecând ca serpii în ierburile-amare.

Mă ard sub ploape degetele voastre — Inele de brumă pe trup de jărătec — Și nu-i un vînt cu arșișă-albastre Să potolească jocul lor zănatoc...

Nu-i nici o gură de răcoare, nu-i nici una Și toțuși mai loveșc cu dalta 'n besne. Pe față se prelinge caldă luna, Amurgurile mi s'aprinde sub glesne.

Așa vă port între pămînt și cer Cu tîmplele și buzele de pară. O! Doamne, ia-mi paharu-atât își cer Și dă-mi un pumn de rouă din pajștea stelară.

M. I. COSMA

Cronica plastică

TINERIMEA ARTISTICĂ

II

În sala unde se găseșc tablourile premiate ale pictorului BIJU, la dreapta lor, delicată, aeriană, albastră, o pînză ne înfășează un peisaj parcă ieșit din pensula impresioniștilor francezi. Acest tablou datorit d-nei JANA BACULESCU, a cărei expoziție aci la Dalles, a fost semnalată de noi, își arată comparativ cu cele din jur, posibilitățile. Pentru un observator harnic și ager, deosebirea fundamentală dintre arta franceză și cea românească și va dea seama că este „insistență”.

În timp ce pictorul român apasă, încercînd și acumulînd materie, detaliu, vrute și nevrute, Francezul de abia atinge — sacrifici, elimină — rămânînd cu o enjă. Nu trag nici o concluzie, nu judec. Constat.

Personalitatea multiplă a d-nei OLGA GRECEANU ar merita, fără îndoială, un studiu serios și amănunțit. Domnișsa a scos o luxooasă carte de artă, de curînd apărută, despre care ne vom ocupa negreșit, într-o viitoare cronică. OLGA GRECEANU s'ar putea spune că are o activitate uriașă, judecînd după munca depusă în atâtea domenii, literar, plastic, conferențiar la Radio, membru în Juriul pentru acordarea premiilor, etc...

Lucrările neobișnuit de mari, prezentate la Tinerime, sunt fructul unei sîrguște pușin comune. Interiorul de atelier în pastel este — credem — una din cele mai vaste lucrări, care s'au făcut vre-o dată, în acest gen. Doamna GRECEANU arată'n ea serioase cunoștințe de desen și îndemînare cu care grupează atâtea obiecte la oaltă, dîndă încrederea importanța cuvenită, importanța pe care am găsi-o poate, cam mare. Fără să fim împotriviți, credem că întregul ar fi căștigat, lăsînd unele obiecte estompele, pușin șterse.

doi „deosebit”, îl prezintă natura moartă cu mâna lui MICHELANGELO, tablou pictat în ulei, cu tendința mai vibrantă, decât celelalte.

Privind ansamblul lucrărilor OLGA GRECEANU, ne gîndim că de bine i-ar sta un anumit clasicism futurist, gen GIORGIO DE CHIRICO... Fără să facem vre-o apropiere, nouă personal ne-ar place să calce pe urmele lui.

De proporții mari, sunt și pînzele decorative ale lui PAUL MIRACOVICI, unul din cei mai buni decoratori pe care îi avem și căruia ne pare neopus de rău că nu i se încredințează încă decori de teatru. Pe scenele noastre un „Meșter Manole” de BLAGA în decorurile lui P. MIRACOVICI „s'ar putea fi” senzațional.

Panourile prezentate aci, țesute, și-ar găsi incontestabil, scopul adevărat. Sunt concepute, fie că a voit-o sau nu, pentru tapiserie. Roșul numai este cam gratuit, revenind peste tot acelaș. Noi știm că P. MIRACOVICI poate împreună cu gust vâșpelele și că avea odată o gamă delicată și sobră. Marii artiști ai Franței lucrează actualmente pentru țesături. Nu se poate ca d. Miracovici să nu fi interogiat revista de artă „Formes et Couleurs” ieșită acum de curînd în Elveția; acolo ar putea găsi elemente pentru a-și desvîșări actuala concepție, ce prezintă enorme posibilități, dar pare acîștită cam grăbit.

Ca să-ți faci o părere justă, despre actuala sculpturi expuse de O. HAN, ar trebui să le privești într'alt mediu. Figurile sale chiamă spațiu. În genere... Societățile înfășurate în hîrtie al unora, deari dreptul te jignește. Sunt chipuri aspru cioplite, dar, fără priză asupra unui public iubitor de agreabilă fantezie a daltei, neînțelegători ai exigenței materialului, material deseori ingrat. Adevărații sculpturii e mai greu de perceput decât pictura.

Drăgălașile lui MIREA defunctul ar fi

Chipurile feminine sculptate de HAN (afară de cele două mici, cu care nu suntem de acord) sunt opere masive, greoaie, dar „statui” în toată puterea cuvîntului. Înfrîșarea lor serioasă e în acelaș timp gînditoare, adăncă. Pe un frumos sociu de piatră sau de marmoră, afară 'n aer liber, ar străluci... Căzute 'n jungla Tinerimii, se sufocă.

O. HAN e un dăltăuitor cu profund simț monumental. așa cum MILITZA PETRAȘCU e o minunată artistă a daltei! În lucrări mici, sau în acele capete pe care numai dînsa sau un RODIN au reușit să le însuflețească. Semnalăm teracota Marchizei de M. una din lucrările domniei sale aflate aci.

Este meritoriu și frumos gestul președintelui KIMON LOGHI de a grupa câteva opere ale dispărutului. Chiar dacă n'am fi de acord cu opera regretatului FRITZ STORCK, omul, un cât se poate de urban și bun camarad. li prețuim cum se cuvine. De fapt, nu-i putem contesta o anumită probitate în lucru, o cinste, demnă de ținut minte și de respectat.

TRAIAN BILȚU-DÂNCUȘ în strana veche

Ne-a rămas un spațiu restrîns pentru MAGDALENA RADULESCU și p.ctorul TIPOIA, amândoi deosebit de apreciați în cercuri de avangardă. Le vom consacra după merit, un larg articol în cronică viitoare. Expoziția domniilor lor este — fără d'scuție — cea mai interesantă în momentul de față în Capitală. Ne bucurăm de reabilitarea prin această dublă expoziție a „Căminului Artelor” Ga' Kretzulescu 45, reabilitare ce devine absolut necesară după exilul adaptat la acolo pîn' acum, necădrînd într-o mică dobîturile „Căminului” și care dacă s'ar repeta, ar compromite pentru totdeauna reputația acestei frumoase și luminoase săli.

Este meritoriu și frumos gestul președintelui KIMON LOGHI de a grupa câteva opere ale dispărutului. Chiar dacă n'am fi de acord cu opera regretatului FRITZ STORCK, omul, un cât se poate de urban și bun camarad. li prețuim cum se cuvine. De fapt, nu-i putem contesta o anumită probitate în lucru, o cinste, demnă de ținut minte și de respectat.

LUCIA DEM. BALACESCU

Este meritoriu și frumos gestul președintelui KIMON LOGHI de a grupa câteva opere ale dispărutului. Chiar dacă n'am fi de acord cu opera regretatului FRITZ STORCK, omul, un cât se poate de urban și bun camarad. li prețuim cum se cuvine. De fapt, nu-i putem contesta o anumită probitate în lucru, o cinste, demnă de ținut minte și de respectat.

Este meritoriu și frumos gestul președintelui KIMON LOGHI de a grupa câteva opere ale dispărutului. Chiar dacă n'am fi de acord cu opera regretatului FRITZ STORCK, omul, un cât se poate de urban și bun camarad. li prețuim cum se cuvine. De fapt, nu-i putem contesta o anumită probitate în lucru, o cinste, demnă de ținut minte și de respectat.

TRAIAN CEBLANCU

NUVALEA INEDITA DE GABRIEL TEPELEA

Pentru a secei oara în după amiază a ceea de Sân-Petru, Birății descindea cu șnoave teacăta, atunci când o privea înmăscată arunmii de țară ce se plesneau și înmăscat spre Dealul Căminului. Într-o clipă se vede în via „domniul”, după care era vorba să și mureze astăzi însă, dar „domniul” parcă l-a înghițit pamântul, nu vine și pace.

— Pui, da!-i creștea de venisora, doară nu m'o face de rasul lumii locuții azi în ziua nunții, șoptea în noaptea înăpă, înmăscându-și nervos mâinile, cu ochii uitați spre ceana orăzului.

Căte-un poștaș de veșni și iaceea anume trează să treacă prin fața casei băuții, înmăscându-și...

— Buna vrea, bună băuții, în ce aveți acum? Într-o clipă se vede în via „domniul”, după care era vorba să și mureze astăzi însă, dar „domniul” parcă l-a înghițit pamântul, nu vine și pace.

— Pui, da!-i creștea de venisora, doară nu m'o face de rasul lumii locuții azi în ziua nunții, șoptea în noaptea înăpă, înmăscându-și nervos mâinile, cu ochii uitați spre ceana orăzului.

domniul. Popa dădu mâna cu Birății, potârâru la fel dar pe deosebi îl puse de rău să-și sârute mâna. Din grupul din ogrăzi, chiocește ni se mai putură stăpni. Ele lsbucniră tare, ca un torent zgâzuit.

— Să nu-l fie de deochi la doamna Birăția că mare coșună e ajuns zise Poștașia...

— Domniule la rândul lor o sărătură fugă pe obraji ca pe una dintr'alte lor. După ce toți coborâră din căruță și-și scuturară haine, Birății îl invită înălțându-și Poștii înălțându-și se auzi peste drum glasul Birății:

— Auzi-o cum se strepoțește n-o îndruga pe domnie chiocește țărani cari erau numai ochi și urechi).

— Mercei, mercei... răspunsu ceauocele.

— Birății reștină ce vreau să zică cu vorba asta se multimi și zămbescă văz, fără rost. Urmară câteva clipe de tăcere.

— Ei, ce fac mirii noștri! — Intrerupse tăcerea nu-mai pentru a spune că pretul dela Cetea — așa desăpă de deșgur cu parăbdare evenimentul capital...? Birăția surse deștecătă mai vag, mai stupid ca mai înainte.

— Poștii înălțându domniule notar, domniule director, continuă ea cu învătăia.

— Grupul de invitați se pierdu în curte mestină ce surprize îl aștepta: mireasa bochină într-o cameră, mirele năcări. La intrare, Birății îl lămură pentru a preveni orice întrebare.

— Toamă acum m'a trimis mirele o telegramă că trenul are întârzieri și scesete peste o oră sau două.

— Nuntași își dădură imediat seama că aici nu-i tocmai lucru curat. Rămăsere singuri să infulece bună-măie carrite de Kala neni, bucatărească adună anume din ogrăzilor vecini ca să pregătească, mâncările domnești, dar în suferință lor se cubări Indolia. La urma urmelor, nu s'ar mira nimeni să nu vină Costel al Birății după ce făcuse de chioștii era... Când s'a văzut omul cu banii în buzunar pe pomoniști că s'o-i și zise: „decât să petrecă alții în nunta mea, mai bine petrec eu cu prietenii!”

— Cuceanele înepură și ele cu susțoala.

— Vezi dragă, ce cap și la „inteligentă” noastră, spuse notăreasă din Topa, neșă de astăzi, se însoară bărbății așa ca orbefii. Nu-si șăsea și Costel, așa că, călări ei de pierde-vară o fată cu scoală care s'a-l desvete de toate posibilități. Le trebuit, unu o țărancă care s'a-l face de rău ca în învătăitorii del noi. Auzi dragă ce, s'a întâmplat alina:

— Într-o zi învise inspectorul dela O... și cum era natural, învătăitorii îl invită la masă. Inspectorul o văzuse bine de rău și nu-l invită la masă. Într-o zi învise un mureș, dar pe lângă el erau și doi mureși, unul din ei era un mureș de rău și se uroua pe genunchi, ba îl băgă degetul în farfurie — mă rog, de unde să aiă educație?

— Tu mureș, adu-mi de mănăscă și cina Birății.

— Decei în mănăscă, din-tre la cel ce-l băga în cap și fatura și nu dai țara după notăreșă. Nu-ți căuta în casa și în ograda mea.

— Așa, mănăscă, până bietul om bătrân și beteg, o lăscă să-l facă de rău. N'ați auzit ce-o păști în curtea de strădă, cu unu și doi de-a lui de la țară oras... Oamenii o venit la Măgura ca în un neam, pe oapă... când colo bolnăscă de Birății, nici una nici alta, pleacă de acasă la neamurile ei cu fată cu tot și-l lasă fără unu pe de mănăscă. A tehnut să-l mureș în cap? Venea omul trudit de la muncă și fără de mănăscă, Birății se făcea că n'a sta.

— Tu mureș, adu-mi de mănăscă și cina Birății.

— Decei în mănăscă, din-tre la cel ce-l băga în cap și fatura și nu dai țara după notăreșă. Nu-ți căuta în casa și în ograda mea.

— Așa, mănăscă, până bietul om bătrân și beteg, o lăscă să-l facă de rău. N'ați auzit ce-o păști în curtea de strădă, cu unu și doi de-a lui de la țară oras... Oamenii o venit la Măgura ca în un neam, pe oapă... când colo bolnăscă de Birății, nici una nici alta, pleacă de acasă la neamurile ei cu fată cu tot și-l lasă fără unu pe de mănăscă. A tehnut să-l mureș în cap? Venea omul trudit de la muncă și fără de mănăscă, Birății se făcea că n'a sta.

runca să se aducă beuturi, să se bea pe scoala lui și o asemenea poruncă fusese — firește — executată cu științene.

Veseli se culca în ochii tuturor. Ca din senin plăcăr și cei mai buni muzicanții din sat. Moga și instrunera vioara „să le arde muzicanții cei domnești” cum se cântă la Măgura, iar Luca Pașă leșii la chitarele din case. Toate erau gata, numai mirele și doica lipsea.

Rusaiimul Sdringhului sosi mai mult împins decât de bună voină. Nu era și bogat nu-l văzuse, dar nu-i încumpăsa niciodată să-l ajungă un mire pe împiuratu. Nunta lui voia să fie ca și-a lui-lăscă-sau, ca a moșilor și a strămoșilor săi, cu chematori ce să străbăta satul din vreme, cu toate necumule și cu toți prezenti în ziua nunții. Nu se știa de mureș, dar socotea că mureșii Savetei, vorbele trabești și a celorlalți prieteni reușiseră să-l convingă pe jumătate, totuși ceva din adăncul sufletului îl spunea mereu să nu e bine ce face, că se va va că amari, că nu mă duă după mureș, și seces de căia rușine pe ce m'au făcut pe mine de ras, se împovăra și chiar și în fața casei lui Moș Toma. Nu țesu lui curărie bine prima dată, n'o țesu și bine nica odată.

— Bagăseam t'au pierdut mintile mă frate, U dojenia Petre, să fugi acum de ce-ai visat toate viața și bine că Bădea Petre n'o vrea niciodată să-și marie fata cu venisora. Astăzi lucruri cu scoala mureș... însoară să se știe că mureșii nu sunt mureș. Cum să scape omul de gura mureșilor? S'o lăscă pe ascuns cu notăreșă, L'o dată o sună notăreșă venisora, să nu vine la nuntă și gata. Nu-l mire că n'o palmă. Înțelegi acum de ce n'o vreau mureș? S'o lăscă pei vrede buze de bine că braii tăi pe tine te-o vru de ginere... minți Petre!

Rusaiim cântă, bătă bine vorbele fratelui. Da, așa trebuia să fie, alții notăreșă venisora de bună seamă o casă la alta. Nu se știe de ce-ai tăia vreme să fure minte fetei ca apoi să fugă așa din șarini! Parcă-l luase cineva o greutate de pe inimă.

Rusaiim plăi hotărât în curtea de unde veneau numai chioce și vrede bună. De-acum n'o vrea să se mureș, și gândește în sine la fărâșii. Deacum s'o terminat vorbirea. Ce-o vru s'o făcut: era ginerele Birății!

Cel din casa îl primăru pe pean împărat. Mureșii coborî din masină urmat de trei prieteni la fel de contrariști de legile echilibrului. Atmosfera se încălză brusc. Fără nimeni toate așteptări și toate vetricile. Înfrânt nuntăși erau bucurosi că vor petrece. Se pregătisere de atâtea vreme pentru nunta asta, își comandaseră trăsuri pentru a doua zi dimineață și mirele era că n'a înțeles că mureșii Birății coborî toată vremea să-l vrea trăsuri.

— Am spus eu că trebuie să vină, căută să-și dreagă devertisire și indoleile de mai înainte, fată de cei din jur, cătean coșean. La urma urmelor, e domn, ce dracu domn, ce domn, ce domn, ce domn, domn... răspundea un altul dar trebuia să se despartă de sticla baremi în ziua nunții.

Costel era ocupat acum să-și caute mireasa, soacra, să pomonească nuntă. Se explică el cum cum, că a întârziat trenul, că a luat o mașină și-a rămas în vru.

Mai feciori, trimiteți dintre voi cățiva chemași să fie tată satul la nunta Savetei cu Rusaiimul Sdringhului! Eu în satul asta m'am născut și am crescut și vreau să vie tată satul la nunta Savetei. Domn cu domni și proștii cu proștii, cum o zise Nistor a Dobășului.

Feciorii nu mai așteptară să-și termine badea Petre bine vorbă. Bătrânul se pomoni purtat pe sus ca la alegeri și pălăriele chiorii și aer că niste mingi. Tot satul nechemat la nuntă era acum răsunat. Ca în orice împrejurare se găsiseră oameni pentru a toate: unii s'a-l aducă pe Rusaiimul Sdringhului...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca pe-a dascălului... Bani de zestre! L'o trebuti înaltă „domniul”. Numa atâtea-l trebutie să nu vină, că-l afu batar în fundul pământului!

— În vreme asta venisora chiocește ascuși pe după garduri și după pomi.

— La uile-o p' Birătia cum aștepta de parca ea ar fi mureșă spuse cineva...

— De nu vine și-și face casa de rău, șapte lire de apă fixată torn pe ei, de nu mai scoate apă n'ntre oameni până în luna se mureșă Birății... Da, ce, fata mea îl aruncă unde n'a mai putere să pe la școli, ca pe-a popii, ori ca

Atelier de poezie

la

ELENA FARAGO

de RADU GYR

Sunt versurile Elenei Farago, dintr'un poem de toamnă, pe care piersicul ferestrei mele și fotografia de altădată a poetei le-au aflat închise într'un sertar din mine și le-au trezit în transparențele acestui nou Aprilie, — așa cum mâna mea a scotocit și-a deșteptat din fundul cutiei prăfuite poza veche și litera mărunță, ușor adiată ca o sărutare pe fruntea băețaulului de-atunci...

INTĂIA VIZITĂ, INTĂIA DESNĂDEJDE

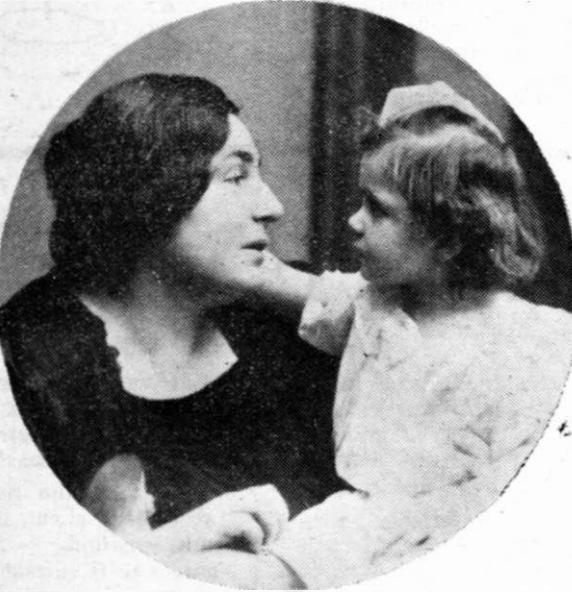
Elevul, îmbrăcat în haine modeste, slăbuț și palid, cu priviri vag îngrijorate, s'a plimbat, nehotărât, o vreme, prin fața porții Muzeului Aman. A trecut, de câteva ori, pe trotuar, în sus și în jos, s'a uitat în curtea muzeului, s'a oprit în loc, a mai privit odată, s'a decis brusc, a deschis poarta și a înaintat cu pași repezi — pașii timidului când smulge, din el, o hotărâre uluitoare — spre locuința din fundul curții. Aici, la ușa Doamnei Directoare a Muzeului Aman, elevul a sunat prelung, apăsat, — ca pentru a-și face curaj — și a rămas, apoi, în clipele încordate ale așteptării, frământându-și în mâini, cu bravură, șapca de licean. Când a fost poftit înăuntru, a împietrit, câteva secunde, pe pragul salonașului, unde avea să se petreacă minunea și, în urmă, neașteptata catastrofă. Pe buze i-a fluturat un „sărut-mână”, destul de incert, iar mâna stângă a arătat, a prezentare și-a iertăciune, spre buzunarul tunicii școlărești doldora de manuscrise.

Salonașul era un amestec ciudat de birou și cameră de primire. Fotolii multe, scaune și mai multe, un birou înalt, cu capac rulant, sub fereastră, mesuțe de fumat, un clar-obscur de amurg peste tot, iar în fundul încăperii, pe o canapea îngustă îmbrăcată în scoarțe, o femeie în negru, solemnă, prea solemnă chiar, un cap mare, de-o stranie distincție, frunte înaltă, luminoasă, ochi ciudați, adânc pătrunzători, capabili de-a sfredeli inima și a intimida pe vizitator, trup greoi și suferind, și, în tot, un aer grav și impunător.

Ceia ce a impresionat profund pe liceanul oprit pe pragul salonașului, a fost, mai ales, acel cap cu totul deosebit, de o bizară frumusețe, care, peste ani, avea să-i pară fostului licean deopotrivă chip de preoteasă antică și frunte George-Sand...

Cuvintele au sunat rar și molatec: — Înaintează, tinere... Cine ești d-ta? Eroic, liceanul și-a declinat numele și a amintit, nu fără bălbăială, doamnei directoare a muzeului — poetei Elenei Farago — darul ei de Paște făcut, cu șapte ani mai înainte, băețaului din clasa întâia primară, care îi învățase, pe dinafară, căteșii șchiopi și gândăceii striviți în pumn, din strofele de primăvară.

Pe canapeaua ei îmbrăcată în scoarțe, poeta a surăs și a pofcit pe băețandrul cu șapca frământată în mâini să ia loc pe unul din fotoliile îmbietoare. A urmat, ruptă din adânc de suflet, cu opinteli în

Elena și Coca Farago în 1915

fraze și pleoape de față rușinoasă plecate în jos, mărturisirea școlarului:

— Scriu și eu poezii, Doamnă Farago, și... am venit să vi le-arăt...

Minunea se întâmplase. Băețandrul intrase în casa poetei, ședea acum într'un fotoliu, în fața ei, și, îmbujorat la față și cu glas tremurat, îi citea versuri cu coră-

bieri înghițiți de talazuri vrăjmașe sau cu drumeți porniți inutil spre zarea minciunoasă. Neclintită, poeta asculta. Numaț țigara ei, rămasă între degete, ridică o șuviță albastră de fum, ca un mugur de jertfă aprins în mâna unei bizare druidese.

Dar, după ce minunea s'a întâmplat frumos, iar actul de spovedanie și lectură s'a consumat, a venit catastrofa. Dramatica, marea catastrofă, sub ochii adânci și pătrunzători ai poetei și în fotoliul unde liceanul s'a transformat, deodată, în palid și necuvântător crucificat.

Cuvintele Elenei Farago au fost tot rare, molatece, melodice, dar au sunat a sentință și a răstăgînire.

— Sunt poezii care miros a praf și-a vechitură, tinere dragă... Așa se scria acum douăzeci de ani. Trebuie să te deprinzi cu poezia nouă, cu imaginea și limba ei proaspătă. Citește. Citește mult poezie modernă.

În ce clasă ești? A treia? Ai ajuns să poți citi franțuzește? Poți înțelege?

Iată, am aici în bibliotecă pe Verlaine, pe Fernand Gregh, pe Maeterlinck, pe Francis Jammes. Când te vei hotărî să-i citești, vino și mi-i cere. Da, da, trebuie să citești mult... Și reviste literare actuale... Și lasă, deocamdată, scrisul, în tot răstimpul acestor lecturi...

Veneau spre liceanul pironit pe fotoliu numai îndemnul spre lectură altor poezi și nici-o speranță pentru el și nici-o mângăiere pentru foile caligrafiate școlărești și lăsate să tremure pe genunchi.

Când s'a ridicat de plecare, avea lacrimi strivite sub pleoape și nu găsea cuvinte pentru despărțire. Ce frază va fi îngănat, atunci, băețandrul care simțise în el o năruire albastră de aripi de cocori?

De pe canapeaua îmbrăcată în scoarțe, a pornit zâmbetul domol al amfitrioanei: — La revedere, tinere... Și, după ce vei citi mult și vei începe iarăși să scrii, să știi că te aștept să-mi citești ce-ai lucrat.

PRINTRE POETI ȘI PRIETENI ÎN CASA ELENEI FARAGO

Reintrând, după doi ani, în casa Elenei Farago, eram elev în clasa V-a liceală și proaspăt colaborator al „Rampei” și al „Adevărului Literar”. Sub sancțiunea directorului liceului, — care nu îngăduia alte manifestări elevilor săi decât cele strict școlărești și care îmi întâmpinase primele poezii publicate cu jerbiile unei eliminări „pe-o săptămână”, — Radu C. Dumitrescu de altădată devenise debutantul Radu Gyr, pseudonim născocit pentru inducerea în eroare a zelului intransigentului director și pentru camuflarea producțiilor „extra-școlărești” în paginile unde erau permise.

Reintrarea mea — în aceiași locuință din fundul curții Muzeului Aman și în același salonaș de primire, unde, pe aceeași canapea invetată în scoarțe, trona, la fel de gravă, cu fruntea ei George-Sand, cu chipul mistic de preoteasă antică și ochii ei pătrunzători, poeta, — a fost, de data asta, mult mai fericită. Doamna Farago mi-a dat nu numai incurajarea deplină, dar și sfaturile ei de tehnică, de „meserie lirică”, de atelier.

La primele ei cuvinte calde, de stimulent și prețuire, am simțit cum se topesc și ultimele rezidii ale desnădejzii incolțită, cândva, în inima băețandrului din clasa III-a de liceu cu șapca frământată în mâini și manuscrise oropsite de implacabila sentință a poetei. Nimic numai rămăsese acum din dureroasa năruire de aripi de cocor petrecută în liceanul de ieri, nimic numai șoptea de durerea trecută, primită, atunci, cu ochii umiți și sângele plecat din obraji și din mâinile palide, de copilandrul crucificat...

Indemnul de-atunci, spre lecturi, sgu-duirea violentă, dar necesară, cu care poeta îmi arătase cum nu trebuia să scriu versuri, au aduse adolescenții mele foame neastămpărată de bibliotecă, pasiune pentru poezii noi și ambiție incandescentă de a-mi improspăta simțirea și expresia.

Rând pe rând, toți simbolisții francezi au coborât din rafturile salonașului doamnei Farago în mâinile liceanului de curs superior și-ale poetului tânăr care se iniția în taină nouă. Rând pe rând, i-am adus înapoi, cu sufletul înflorit sau muzical, cu mâinile dornice de-a primi darul unui alt poet.

Aici, în casa Elenei Farago, din fundul curții Muzeului Aman — unde poeta a rămas și astăzi directoare — mi-am făcut ucenicia ca într'un atelier. Aici, am devenit colaborator al revistei „Năzuința”, patronată de însăși poeta; aici, mi-am citit poemele care aveau să apară în prima mea carte tipărită; aici, l-am adus, într'o după amiază de vacanță, ca să-l prezint amfitrioanei, pe celălalt licean, din clasa VII-a, pe Nicolae Ilcu, autor al unei nuleve apărută în „Ramuri” și aducător, în buzunar, al unei alte nuleve, inediate, „Tata”, care avea să fie găzduită, curând, în „Năzuința”; aici am cunoscut pe Cincinat Pavelescu și pe maestrul Eustațiu Stoenescu; aici am legat prietenii literare cu Ștefan Bălcești, cu frații Savin, Eugen și Paul Constant, cu Otilia Ghibu și George Silviu, pictorii Vera Veslovski și Jean Nițescu, și, mai ales, cu admirabilul, in-

Elena Farago în 1913

cântătorul, fremătătorul de viață și scântetătorul Alexandru Cruceanu, — fratele poetului Mihai Cruceanu — „picătanul” cum îl numeam noi, obisnuinții casei doamnei Farago, deși era maior, neprețuit prieten, om de rafinată cultură, îndrăgostit al poeziei și drag tovarăș al vinului adolescenții noastre, caracter de elită și distincție militar, și care a căzut, ca un brav, nu de mult, sfărțecat de grenade, în Caucaz; aici, am văzut căpsorul cu zuluși răsvrățiți și ochii imenși, deschși a mare uimire peste lume, ai unei fetițe de porțelan și caise — venită în vizită cu măicuța, la doamna Farago — și am scris în cinstea zulușilor, a porțelanului și-a stelarilor fragede din ochi — licean entusiasmămat de o bibelou — o poezie, „Minunica”, pe care, desigur, Madeleine Andronescu de azi, fetița de-atunci, va fi uitat-o de mult; aici au fost, însăși, anii adolescenții, ai lecturilor, ai febrilor întâierilor poeme, aici au fost emoțiile și primele prietenii literare; aici, sub supravegherea atentă a meșterei, am pus la strung sau am tras, la tăiș subțire de rindea, versul colțuros, ca să iasă înmiresmat a suflet și să sune a clesțar...

Am lăsat, dinadins, la urmă — în casa viselor și-a amintirii — pe Coca. Pe Coca nebuna, pe Coca trznăta, pe Coca zăluda cu nas cărn și răsul fărîmat în cioburi de pahare de bacchară, pe Coca, năzdrăvana de-o șchioapă, care ne făcea șotii — lui Ilcu și mie — care ne întorcea mănecile la paltoane ori ne desena, strâmbi

Mama și fiica, acum zece ani

și căscați, cu creion de poșnă și de aghiută blond, și pe care am jucat-o — tot liceeni — pe genunchi și am tras-o, ușor, de urechi, sau căreia îi aduceam un ou de Paște gătit în funde roz, ca s'o vedem, apoi, cum devenea, succesiv, din sfredelul ciufului și aghiută poșnă, desenatoare, dansatoare, pianistă, acțriță, poetă...

Coca a copilărit sub poemele noastre — ale lui Bălcești, ale lui Eugen Constant, ale lui Ilcu și ale mele — ne-a tutuit de pe când era o pișcoace sbărlită, ne-a făcut mici mizerii, ne-a tachinat și ne-a înveselit, ne-a fâgăduit, fiecărui, pe rând, că o să se mărite cu noi, și, în schimb, s'a molipsit de la noi. S'a molipsit de la noi, căci, în loc de-a se alege ceva de capul ei, a ajuns, ca și noi, o zăludă printre curcubeie și lăcuste, certându-se cu chiparoasele și conversând cu zodiacul...

OLIMPUL CRAIOVEI

Salonașul doamnei Farago era — poate mai este și acum — Olimpul Craiovei.

Prin mari rotoagoale de fum de țigare, crescând ca din nori, poeta prezida, jupiterian, colocvii diurne și gălăgioase de zei și zeite: poezii civili sau scânteind în uniforme militare, doctori, pictori, avocați, profesori, profesoare, acțrițe... Cafelele ajungeau la al optulea rând. Și fum, fum, fum... Lângă birou, se vorbea despre Proust și Valéry; alături, despre teatru și despre piesele noi de pe scena Craiovei; dincolo, o cuconiță cu perucă pudrată de marchiză indica o rețetă culinară unei tinere perechi; un doctor cu chelie și butonieră înflorită scâncea în hexametri; lângă pian, se înfiripa un flirt... Poeta dirija aproape toate discuțiile, cu tonul ei molatec dar impunător, cu ideile ei largi, bogate alimentate de o frumoasă cultură, cu pasiunea ei de-a ști totul, de-a afla totul, de-a se găsi în miezul tuturor lucrurilor și de a-și impune, în toate, un punct de vedere și o concluzie...

Poetă autentică, de zile mari, suficient nedreptățită pentru calitățile ei majore, ocupând loc de frunte în simbolismul românesc, conștientă de valoarea ei, orgolioasă chiar — ca toți adevărații poezii luizi și înalți în mândria stigmalului de aur pe care-l poartă — inteligentă și pătrunzătoare, dominatoare și pururea febrilă în entuziasm și inițiativă, prietenă leală, în sensul teminicelor amicitii virile, amfitrioană și doamnă, — Elena Farago s'a resemnat și a rămas de ani, prizoniera provinciei, directoarea aceluiași Muzeu Aman, doborâtă de un cumul de maldii pe aceeași canapea îngustă îmbrăcată în scoarțe.

Așa am cunoscut-o în anii mei de liceu și-ai primelor mele poeme, așa am cunoscut-o și în timpul întoarcerilor mele, de vacanță studențească, așa am întâlnit-o și mai târziu, în repezi treceri prin Craiova dragă a amintirii...

Aveai, n'aveai treabă, la 5 și jumătate fix, trebuia să fii exact, ca Farfuridi, la doamna Farago. Veneai de la cinematograful, intrai la doamna Farago. Ieșai în oraș să cumperi ceva, te opreai pe la doamna Farago. Plecai din Craiova, te duceai să-ți iei rămas bun dela doamna Farago. Soseai în oraș, apărea să te cunoască doamna Farago și să te binecuvinteze pentru răstimpul zilelor pe care le vei petrece în Cetatea Banilor. Te logodeai sau insurati, repede vizită la doamna Farago. Nu-ți plăcuse o piesă de teatru sau, dimpotrivă, citiseși o carte care te înflăcărase, iute la doamna Farago, s'o faci părtașe indignării ori incandescentii tale entusiaste...

Te primeau, la ușă, Coca, sau fratele ei Mihnea, intrai în sanctuarul-salonaș al preotesei și aflai, după inima ta: o confidență, o povață, un ghid estetic, o conversație plăcută, o revistă nouă, o intrigă delicioasă, o cafea bună, o știre uimitoare, sau o țigare (din cutia generoasă a doamnei Farago).

Acolo, în atelierul din fundul curții Muzeului Aman, adolescența mea și a lui Ilcu — și tineretea ta, Ștefan Bălcești, și a voastră, Paul și Eugen Constant — au ucenicit la nicovala poeziei, sub zămbetul, sub sfatul, sau sub dojana meșterei...

Fotografia — chipul solemn și frumos, fruntea înaltă, ochii adânci — e tot aici, pe masă, în fața mea. Nu, trebuie să recitesc încăodată — a căta oară? — slovele mărunte, subțiri:

El Farago, Micuțu Radu C. Dumitrescu Craiova, Aprilie 1913...

Lângă fereastră, piersicul e tânăr, e fraged și e mirat și, uite-l, tremură, tremură, ca liceanul care suna, cu buzunarele doldora de poezii, la ușa de altădată a Elenei Farago...

Preot MIHAIL BULACU

Paștile și sufletul românesc

(Urmare din pagina I-a)

noaptea sfântă a Invierii Domnului, pentru pierderea fiilor lor scumpi.

Ah, iar în minte mi-ai venit, Tu mama micilor copile! Eu știu că și în aceste zile Tu plângi pe-al tău copil dorit! La zămbet cerul azi ne chiamă Sânt Paștile! Nu plâne mamă!

Deci sârbătoarea Sfințelor Paști ne dă prilejul de întărirea credinței, a nădejdei și a mângăierii sufletelor noastre creștine. De-asupra noastră a tuturor, celor ce suntem în viață și celor ce sunt cu trupul în morminte, se ridică strălucirea Invierii Domnului Nostru, ca măturie vie, că toți cei ce s'au jertfit pentru un ideal înalt se află sub binecuvântarea lui Dumnezeu. Nimeni nu moare, toți vor învia.

Anul acesta, când Sfințele Paști sunt sârbătorite în aceeași zi de toate confesiunile creștine ale lumii, este anul simbolic al unirii creștinești în același gând și aceeași simțire a popoarelor cu adevărat creștine, pentru desrobirea oamnelor din robia întunerului, spre a le reda libertatea, credința,

simțirea și trăirea luminii creștine. De aceea, cântările Bisericii noastre strămoșești au un ecou mai puternic ca oricând, când le ascultăm din nou: „Ziua Invierii! Să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să îmbrățișăm. Să zicem, fraților, și celor ce ne urăsc pe noi. Să iertăm toate, pentru Inviere. Și să rostim cu toții: Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!”

Iubirea și unirea tuturor popoarelor creștine la olaltă pentru biruința urii omenești, din partea acelor ce prin groază și teroare stăpânesc o lume întregă, este chemarea creștină pe care ne-o face, acum mai mult ca oricând, sârbătorirea Invierii Domnului Hristos. Sufletul nostru românesc a înțeles această chemare și pe această linie de credință își desfășoară toate jertfele sale pe câmpul de onoare. De aceea toată nădejdea noastră este că aceste jertfe creștinești vor fi urmate de marea Inviere a biruinței și victoriei noastre finale.

UN PIERSIC LA FEREAȘTRĂ ȘI O FOTOGRAFIE VECHĂ

Scotocesc prin sertare. Fotografii, scrisori uitate, slove de cerneală decolorată, rânduri vechi peste care, altădată, fruntea, plecându-se, va fi zămbit senin sau se va fi încrețit amar... Sunt, aici, și șdrențe de manuscrise neterminate, gânduri măzgălite la întâmplare, crâmpee de viață, nopți condensate pe petece de hârtie. Incerc să pun oarecare ordine în răsvrătirea aceasta a sertarelor și, intransigent, mă hotărăsc să sacrific toate hârtioagele inutile. Vreau să-mi gospodăresc, ca un burghez cumsecade, biroul, și să stărpesc odată anarhia asta lirică sbărlită prin toate cutiile...

De-afară, din grădina casei, întâiul piersic al lui Aprilie se-apropie, ștrângărește, de fereastră și încearcă să-mi bată în geam cu o creangă abia imugurată. Nu vreau să-i dau prea mare atenție și-mi continui, cu febrilitate, treaba gospodărească. Imi luncă printre degete o fotografie. O rețin. E veche, îndoită la colțuri și are o margine ruptă. Un chip de femeie, de-o frumusețe gravă, cu totul deosebită, cu linia profilului ușor melancolică, cu frunte înaltă și privire adâncă, meditează în fotografie. În marginea albă, sub chipul care gândește, o semnătură tremurată și două rânduri cu litere fine, mărunte:

„El Farago Micuțu Radu C. Dumitrescu, Craiova, Aprilie 1913”.

Mâna care ține fotografia palpită. Genele tremură și sufletul pleacă înapoi, în trecut...

Craiova, Aprilie 1913... Micuțu Radu... Cât timp rămân așa, cu chipul de pe cartonul subțire, ușor îngălbenit, în fața mea, — cu ochii plecați peste scrisul mărunț, abia adiat ca din vis, ca din poveste? Creanga piersicului lui Aprilie se lipește mai tandru, mai insistent, de geamul meu: din rafturi, poezii bibliotecii se-adună ca un fum albastru, plutind peste fotografia veche.

Ochii citesc mai departe:

„Micuțule,

Pentru că mi-ai scris așa de frumos îți trimit fotografia mea. Să trăiești, să fii cumințe și să-ți iubești părinții. Mie îmi sântei dragi toți copiii din lumea asta și am să vă scriu mereu versuri. Să păstrezi fotografia asta ca să-ți aducă aminte, când vei fi mare, că a fost odată o femeie care socotea ca pe una din cele mai mari bucurii din viață bucuria de-a putea să stea de vorbă cu copiii înțelepți cum ești tu.

Îți sărut fruntea cu dragoste
EL. FARAGO”.

Sunt treizeci de ani de-atunci... Intr'un îndepărtat Aprilie, în preajma primului Paște al claselor mele primare, tata — actor al scenei de stat craiovene — mi-a adus darul unei femei, căreia îi erau dragi „toți copiii din lumea asta”. Era o carte de versuri pentru cei mici, cu ouă roșii și cățeluși șchiopi, cu cocoeși fără un ochiu și gândăcei strănși în pumnul unui copil nemilos, cu cloști care cotodăceau în strofe onomatopoeice, cu sburde sau cu lacrimi de copii. Darul poetei Elena Farago, pentru băețandrul din clasa I-a primară al actorului craiovean.

Știam să scriu și să citesc încă înainte de-a fi fost dat la școală, așa că, în câteva zile numai, învățasem, pe dinafară, o mare parte din poeziile cărții și le recitam cu voce tare și cu oarecare orgoliu al isprăvii mele „cărțurărești”.

Am scris, atunci, — probabil din îndemnul părintesc — cu litere migălite cu grije, dintre care unele tot mai dezertau, strâmb, din liniile palide trase cu vârf de creion pe hârtia scrisorii, rânduri de multumire sfioasă poetei, pentru darul ei de Paște. A venit, curând după aceea, răspunsul: chipul frumos al meșteșugăriei de căntece mici, puțin grav, adânc melancolic, în fotografie, și slova ei netipărită ci fin tremurată cu peniță pe marginea albă a cartonului, diafană și caldă ca o desmierdare pe fruntea unui copil...

Craiova, Aprilie 1913...

Astăzi, în acest alt Aprilie al unui nou an, sertarul îmi redă fotografia poetei și litera ei subțire, pogrăită, ca o mireasmă, din vis. O păstrez, mult timp, în mână, o mângâi cu ochii, o fulgii cu amintiri.

Piersicul primăverii s'a străns, aproape tot, lângă geam, și pare-ar vrea să-mi întindă înăuntru o ramură fragedă.

Îi ascult ciocănitul în dimineața ferestrei, îi privesc bumbii roșiateți ai mugurilor de pe crângi, și două versuri îmi răsar, amintite, pe buze:

„O, unde ești creangă de-April, să-mi împroari Ferestrele vieții cu verdea-ți lucire...”